

Länsstyrelsen
Värmland

Samhällsbyggnad
Jörgen Persson
010-2247461

YTTRANDE

Datum
2020-05-14

Sida
1(4)
Beteckning
420-1694-2020

Yttrande över betänkandet Vägen till en klimatpositiv framtid SOU 2020:4

Miljödepartementets diarienummer M2020/00166/K1.

Ställningstagande

Länsstyrelsen Värmland tillstyrker betänkandets förslag, med förbehåll av nedanstående synpunkter.

Synpunkter

Övergripande synpunkter

De pågående klimatförändringarna är ett allvarligt hot mot både samhälle och ekosystem, och tiden att uppnå Parisavtalet och de svenska klimatmålen är mycket knapp. Först och främst krävs omfattande och snabba åtgärder för att minska utsläppen av växthusgaser. Men det räcker inte att nå nollutsläpp, det kommer även att bli nödvändigt att nå negativa utsläpp för att klara Parisavtalets målsättning om att begränsa den globala uppvärmningen väl under två grader, med sikte på en och en halv grad. Samtidigt talar mycket för att världen inte kommer att klara att minska utsläppen i den takt som är nödvändig.

Mot den bakgrunden är Länsstyrelsen positiv till att ta fram en nationell strategi för kompletterande åtgärder för negativa utsläpp, med mål och inriktning till 2030 och 2045. Viktigt är dock att dessa åtgärder blir just kompletterande, och inte leder till att utsläppsminskande åtgärder undviks eller försenas utöver vad klimatmålen anger. Länsstyrelsen instämmer i att de kompletterande åtgärderna ska bidra till att målen i det klimatpolitiska ramverket uppnås på ett kostnads- och samhällsekonomiskt effektivt sätt och utan att förutsättningarna att nå miljö kvalitetsmålen eller livsmedelsstrategins målsättningar försämras. Länsstyrelsen ställer sig också bakom principen om att kompletterande åtgärder inte ska innebära en ambitionssänkning i termer av klimateffekt.

Såsom framhålls i betänkandet så är många av de åtgärder som föreslås förknippade med osäkerheter och risker. Länsstyrelsen delar därför utredningens slutsats att det är klokt att, åtminstone inledningsvis, låta strategin vila på tre inriktningar: ökning av kolsänkan, avskiljning och lagring av biogen koldioxid samt verifierade utsläppsminskningar i andra länder. På så sätt kan arbetet enklare växla spår om någon inriktning visar sig

vara svårframkomlig. Med tanke på de i många fall långa ledtiderna är det också en motiverat att starta arbetet med åtgärderna omgående.

Vidare vill Länsstyrelsen påminna om att vikten av lokal och regional förankring av klimatarbetet även gäller strategin för kompletterande åtgärder. Till stor del är det enskilda markägare och näringsidkare som kommer att stå för det praktiska genomförandet, framförallt vad gäller åtgärder för att öka kolsänkan i skog och mark. Ett genomförande av strategin kräver därför ekonomiska incitament som gör önskade åtgärder lönsamma, men även att berörda aktörer har en förståelse för klimatmålets innebörd och därmed nödvändigheten och nyttan med att vidta dessa åtgärder. Negativa utsläpp, och vilka åtgärder som får räknas som kompletterande eller inte, upplevs samtidigt av många som ett komplicerat område att förstå. Det är därmed viktigt att även satsa resurser på kommunikation, och att involvera det lokala och regionala klimatarbetet, i genomförandet av strategin för negativa utsläpp. Det långsiktiga arbetet med minskad klimatpåverkan, bibehållande och ökning av kolsänkan inom LULUCF-sektorn och negativa utsläpp genom kompletterande åtgärder behöver kommuniceras som en helhet, och länsstyrelserna har förutsättningar att göra det utifrån de regionala förutsättningar som råder i respektive län.

Åtgärder för ökad kolinlagning i skogen (kapitel 6)

Länsstyrelsen ser att genomförandet av åtgärder för att öka kolsänkan i skog och mark kan medföra både positiva och negativa konsekvenser för den biologiska mångfalden. Av de möjliga åtgärder som nämns i utredningen är framförallt en ökad areal skyddad skogsmark och återvätning av dränerade våtmarker positiva för naturvården. Negativt för naturvården är om åtgärderna medför att den oskyddade skogen brukas på ett sådant sätt att den biologiska mångfalden utarmas.

Den svenska skogsnäringen är i hög grad beroende av den internationella marknaden. Det är därmed av vikt att det svenska skogsbruket upplevs som hållbart på den internationella marknaden. Allt tyder också på att betydelsen av företagets hållbarhetsarbete, och då inte minst hur deras verksamhet påverkar den biologiska mångfalden, kommer att öka i framtiden. Länsstyrelsen anser därför att uppfyllandet av samhällets miljömål för skogen är en väsentlig del i att säkra den svenska skogsnäringens långsiktiga konkurrenskraft. För att öka kolsänkan i skogen bör därför i första hand åtgärder som samtidigt bidrar till att stärka den biologiska mångfalden prioriteras.

Utredningen tar upp att en ökning av kolsänkan på brukad skogsmark kan ske genom tillväxthöjande åtgärder, ökad naturhänsyn i skogsbruket och ökat skydd av produktiv skogsmark (sidan 195). Däremot föreslås knappt några åtgärder inom dessa områden, utan det hänvisas till åtgärder som *kan* komma att presenteras i Skogsutredningen och andra pågående processer eller målöversyner. Länsstyrelsen vill betona vikten av att inte tappa bort perspektivet av kompletterande åtgärder för negativa utsläpp i kommande utredningar och processer.

Åtgärder för ökad kolinlagning i jordbruket (kapitel 6)

För åtgärder på jordbruksmark vill Länsstyrelsen poängtera att förutsättningarna för att bedriva jordbruk, både möjligheter och utmaningar, samt hur produktionen ser ut varierar stort inom landet. Flera av åtgärderna, såsom plantering av vindskydd och alléer, lämpar sig troligen bäst för mer utpräglade slättlandskap där jordbruket är mer intensivt och dominerat av spannmålsodling. I Värmland är problemet snarare det motsatta, med marker som växer igen och naturbetesmarker som hotas av för lågt betestryck. En stor av länets jordbruksmark utgörs dock av långliggande vallar vilket är positivt för kolinlagringen. Det är därför av vikt att förutsättningar ges för en markanvändning som innebär att denna kolsänka bibehålls.

Länsstyrelsen ifrågasätter möjligheterna att använda jordbruksmark som tagits ut ur produktion, eller som kommer att tas ur bruk framöver, för att öka kolsänkan på det sätt som föreslås i betänkandet. För att säkerställa framtida livsmedelsförsörjning är det inte säkert att befintlig jordbruksmark kan bindas för en långsiktig kolsänka, även om markerna inte skulle vara intressanta ur ett marknadsperspektiv idag. De framtidsscenarioer för jordbruksmarkens utveckling som använts som underlag bygger på att nuvarande jordbrukspolitik består eller ersätts med något snarlikt (sidan 223). Dessa bör kompletteras med scenarier för hur Sverige ska klara livsmedelsförsörjningen ur ett krisperspektiv.

Vidare vill Länsstyrelsen poängtera att beskogning av jordbruksmark och tillväxtbefrämjande åtgärder på igenväxande jordbruksmark (sidorna 191-193) behöver göras med stor varsamhet. Övergivna ängar och åkermark i skogsbygder är ofta en sista uppehållsort för många hotade växt- och insektsarter från det gamla jordbrukslandskapet. Som ett exempel kan nämnas Värmlands landsskapsinsekt brun gräsfjäril, som trivs i ett småskaligt jordbrukslandskap i skogsbygder. Arten är rödlistad, och igenväxning och igenplantering av ängar och övergivna åkermarker som utvecklats en örtrik ängsvegetation pekas ut som det främsta hotet. På denna typ av igenväxande marker med hög biologisk mångfald bör istället åtgärder sättas in för att bibehålla den öppna livsmiljön genom varsam hävd. Den bruna gräsfjärilen räknas också som internationellt hotad i Västeuropa och ingår i EU:s Art- och habitatdirektiv Bilaga 4, vilket bland annat innebär att man inte får skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplats.

Styrning och styrmedel för ökad kolsänka och minskade utsläpp i LULUCF-sektorn (kapitel 7)

Vad gäller finansiering av klimatåtgärder inom EU:s gemensamma jordbrukspolitik (första förslaget på sidan 257) så anser Länsstyrelsen att fokus bör läggas på finansiering av åtgärder där klimateffekt uppstår i synergi med andra åtgärder, till exempel genom fång- eller mellangrödor och restaurering, anläggning och skötsel av våtmarker. Även rådgivning och kompetensutveckling inom energi och klimat är viktiga delar som kan ingå i EU:s kommande gemensamma jordbrukspolitik. Däremot menar Länsstyrelsen att rena klimatinvesteringar i första hand bör finansieras nationellt.

Samråden med länsstyrelserna i de föreslagna uppdragen på sidorna 258 och 259 bör göras med några utvalda länsstyrelser som besitter lämplig kompetens inom respektive område. För dessa länsstyrelser innebär detta troligen en relativt stor arbetsinsats och ersättning behöver utgå för nedlagd tid.

Landshövding Georg Andrén har fattat beslut om detta yttrande. Klimat- och energistrateg Jörgen Persson har varit föredragande. I den slutliga handläggningen deltog också länsråd Johan Blom, verksamhetschef Bengt Falemo och tillförordnad enhetschef Annie Johansson.